

16.1.2013

HAKEMUKSESTA KUULEMINEN

YHTEENVETO KAIVOSPIIRIHAKEMUKSESTA

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) laatima

Nimi Sokli

Hakija Yara Suomi Oy
Espoo
Suomi

Yhteystiedot:
Yara Suomi Oy
Bertel Jungin aukio 9
02600 Espoo

puh. 010-215 111

Lisätietoja antaa:
Eero Hemming, puh. 050-5665087

Hakemuksen peruste

Kaivoslain (503/1965) 40 §:n mukainen kaivoskivennäisten hyödyntäminen edellyttää kaivosoikeuden perustamista. Kaivosoikeus voidaan myöntää hakijalle kaivoslain (503/1965) 4 luvun mukaisen kaivospiiritoimituksen jälkeen. Kaivospiiritoimitusta koskeva päätös (*kaivospiirin määrääminen*) voidaan tehdä, mikäli kaivospiirihakemus täyttää kaivoslaissa säädetyt edellytykset. Tässä hakemuksessa on kysymys kaivospiirin muuttamisesta

Kaivoslain (503/1965) 39 §:n mukaan kaivospiiriä tai sen apualuetta voidaan laajentaa, supistaa tai jakaa taikka sen rajoja muutoin muuttaa. Tällöin on soveltuvin osin voimassa, mitä kaivospiirin määräämisestä on säädetty.

Vireilletulo

Asia on tullut vireille 8.5.2009 työ- ja elinkeinoministeriöön jätetyllä hakemuksella. Kaivoslaki (503/1965) on kumottu 1.7.2011 voimaan tulleella kaivoslaila (621/2011), jonka mukaan kumotun kaivoslain nojalla työ- ja elinkeinoministeriössä vireillä olleet asiat siirtyivät kaivosviranomaisena toimivaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes). Ennen 1.7.2011 vireille tulleet hakemukset ratkaistaan kaivoslain (503/1965) mukaisesti ottaen huomioon uuden kaivoslain (621/2011) siirtymäsäännökset.

Kaivoskivennäinen

Apatiitti, rauta, (mangaani, vermikuliitti)

Kaivospiirin alue

Tämä hakemus koskee seuraavia alueita:
Savukoski (742)

Kaivospiirin käyttöalue

Tilan nimi	Tilan RN:o	Pinta-ala, ha
Tulppio	742-402-18-0	139,61
Sotataival	742-402-19-7	13,58
Valtionmaa II	742-893-11-1	5763,01
Yleinen tie	742-895-2-9	7,28
Yleinen tie	742-895-2-10	0,17
	Yhteensä ha	5923,65

Kaivospiirin käyttöalueen pinta-ala on 5923,65 ha.

Alueesta tarkemmin

Kaivoshankkeessa on tarkoitus hyödyntää Savukosken kunnassa sijaitsevan Soklin karbonaattimassiivin alueella sijaitsevia fosfaattimalmeja (apatiitti) ja rautamateriaalivarantoja sekä mahdollisesti alueella esiintyviä kiillemineraalirikkaita (vermikuliitti) yksiköitä ja mangaanin suhteen rikastuneita yksiköitä.

Hanke ei koske tässä vaiheessa alueen niobivarantojen ja niiden sisältämien arvoaineiden (uraani, tantaali, torium) hyödyntämistä, koska se edellyttäisi uusien lupien hankkimista ja uuden YVA-menettelyn. Kaikkien alueella sijaitsevien kaivoskivennäisten hyödyntämisoikeus kuuluu kuitenkin Yara Suomi Oy:lle.

Hankkeessa hyödynnetään karbonaatti-massiivin pintaosissa sijaitsevat lateriittiset fosfaattimalmit ja silikaatti-apatiittimalmit avolouhintamenetelmällä, joka tässä tapauksessa kiven luonteesta johtuen tarkoittaa kaivumenetelmää. Tämän suunnitelman toteuttaminen tarkoittaa 20 vuoden toiminta-aikaa. Jos huomioidaan palarapakalliossa ja kovassa kivessä olevat mineraalivarannot, alueen fosfaattireservi kokonaisuudessaan olisi huomattavan paljon suurempi, mutta fosfaattipitoisuudeltaan alhaisempi. Näiden reservien hyödyntämisestä ei ole suunnitelmia toistaiseksi. Mikäli näitä reservejä pystyttäisiin taloudellisesti hyödyntämään, lisäisi se kaivoksen toiminta-aikaa kymmenillä vuosilla.

Suunnitellun hankkeen mineraalivarannot ovat (indicated + inferred) :
119,6 miljoonaa tonnia / P2O5-pitoisuudella 14,32 %.

Suunniteltu vuosittainen louhintamäärä (kaivumäärä) on 7 miljoonaa tonnia fosfaattimalmia. Malmi murskataan, jauhetaan ja rikastetaan vaahdottamalla. Syntyvästä fosfaattirikasteesta erotetaan rautarikaste magneettierottimilla. Suunniteltu fosfaattirikasteen vuosittainen tuotantomäärä on 1,54 miljoonaa tonnia ja rautarikasteen 0,3 miljoonaa tonnia.

Liitteessä esitetyissä kartoissa fosfaattimalmialueet on esitetty harmaalla vinoviivoituksella.

Hankkeen toiminnot vaativat suuren alueen, 5923,65 ha. Kaivospiirin alueelle rakennetaan teollisuusrakennuksista koostuva keskittymä, joka muodostaa hankkeen teollista toimintaa koskevan ytimen. Tämä teollisuusalue sisältää rikastamon (ja siihen liittyvät toiminnot; murskaamo (voi sijaita myös malmialueen painopisteessä), jauhatus, vaahdotus, sakeutus, kuivatus/suodatus), tasausvarastot, siilot, rikastevarastot, pumppaamot, vesien käsittelyaltaat, korjaamo- ja huoltotilat, energiahuoltoon liittyvät tilat (polttoainehuolto, sähköenergia, lämpöenergia), autotallit, varaosavarastot, muut varastot, sosiaali- ja toimistotilat, ruokalan, paloaseman ja ratapihan.

Asuin- ja vierastilat sijoitetaan erilleen tästä keskittymästä.

Teollisuuskeskittymän lisäksi alueelle tulee avolouhos/avolouhoksia, läjitysalueet irtomaille, rikastushiekka-allas (ja padot) ja runsaasti erilaisia vesienkäsittelyyn liittyviä toimintoja (ojia, putkilinjoja, siiviläkaivoja, välipumppausaltaita, raakavesialtaita, esiselkeytysaltaita, sekundaarisia selkeytysaltaita). Teollisuusalueelta rakennetaan rikastushiekkaputki rikastushiekka-altaalle ja sieltä vesilinja rikastamolle. Tämän lisäksi rakennetaan maanalle sijoitettava poistovesiputki, jolla selkeytetty vesi johdetaan Kemijokeen. Perinteistä porausta ja räjäytystä vaativa toiminto on sivukivien louhinta rakennustarkoituksiin.

Hankkeen toteuttaminen edellyttää 220 kV:n voimajohdon rakentamisen

Kokkosnivan voimalaitokselta Pelkosenniemen ja Savukosken kuntien kautta Sokliin sekä rautatien rakentamisen Soklista Suomen kantaverkkoon Sallan Kelloelkään.

Haettava Soklin kaivospiirin laajennusalue on Soklin osayleiskaava-alueetta suurempi. Tämä selittyy seuraavalla:

Soklin kaivospiiri noudattelee alueen eteläosassa karbonaatti-massiivin geologisia rajapintoja. Pohjoisessa, Maskaselän alueella, kaivospiiri rajautuu karbonaatti-massiivia reunustavalle feniittialueelle. Tätä aluetta tullaan kaivoksen laajentumisen myötä hyödyntämään läjitystarkoituksessa ja kaivoksen pohjoisen alueen liikennöintiä suunniteltaessa. Feniittikehään tiedetään liittyvän merkittävää malminpotentiaalia, josta syystä ao. alueen suunnittelun pohjana tulee olemaan malminvarantojen arviointi.

Alueesta laajemmin

Soklin kaivoshankkeen suurimmat vaikutukset kohdistuvat luonnollisesti kaivospiiriin kuuluville alueille, mutta hankkeen laajuudesta johtuen, vaikutuksia on myös laajemmalle alueelle.

Savukosken kunta on pinta-alaltaan varsin laaja (6470km²), mutta asukasmäärältään pieni (reilu 1000 henkeä). Savukoski tunnetaan poronhoidosta ja luonnon tuotteistaan. Kunnan omaleimainen piirre on sen erämainen luonne. Alueella toimii Suomen suurin paliskunta, Kemin-Sompion paliskunta, joka tuottaa lähes 10 % Suomessa teurastetuista poroista. Poronhoito perustuu monipuolisiin luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen.

Hankealue sijaitsee Nuorttijoien vesistön latvaosissa. Hankealueen vaikutusalueella virtaavia jokia ovat Soklioja, Yli-Nuortti, Tulppiojoki, Sotajoki, Nuorttijoki sekä Kemijoen vesistöalueen yläosalta Vouhtusjoki ja Kemijoen yläosa. Nuorttijoien ja Kemijoen yläosan vesistöt ovat puhtaita, kirkasvetisiä ja hieman humusvaikutteisia, niukkaravinteisia ja pH-tasoltaan neutraaleja. Nuorttijoien vesistö on Venäjän puolelta Nuorttijärvestä nousevan meritaimenen merkittävää lisääntymisaluetta. Ylä-Kemijoen kalastoon kuuluvat mm. taimen, harjus ja siika.

Hankkeen työllistävä vaikutus Itä-Lappiin on suuri.

Kaavatilanne

Soklin osayleiskaavaehdotus on saapunut lausunolle Lapin ELY-keskukseen 2.11.2012.

Hakemuksen täydentäminen

Hakemusta on täydennetty seuraavasti:

- 31.1.2011 kaivospiirihakemuksen päivitys
- 12.3.2012 käyttösuunnitelman päivitys
- 12.12.2012, suunnitelmakartta Yli-Nuortin uoman oikaisusta ja Sokliojan padosta
- 14.1.2013, kaivospiirihakemuksen päivitys; käyttösuunnitelman päivitys
- 15.1.2013, kaivospiirihakemuksen päivitys; kaivospiirin rajat, maanomistaja- ja pinta-alatiedot, kartat

Hankkeen perustelut pääpiirteittäin

Hankkeen perustelut pääpiirteittäin on esitetty yhteenveto-liitteessä.

Yhteysviranomaisen lausunnot ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ja Natura-arvioinnista

Yhteysviranomaisena on toiminut Lapin ympäristökeskus. Hanketta koskevat yhteysviranomaisen lausunnot (yhteenvedot) on esitetty yhteenveto-liitteen sivuilla 10 ja 11.

Lausuntopyynnöt ja asianosaisten kuuleminen

Kuulemisesta on ilmoitettu asianosaisille kirjeitse. Asian vireilläolosta ilmoitetaan myös seuraavissa sanomalehdissä: Lapin Kansa ja Koti-Lappi.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt ennen päätöksentekoa hakemukselta lausunnot seuraavilta tahoilta (kaivoslaki 621/2011, 37§):

Savukosken, Sallan, Pelkosenniemen ja Kemijärven kunnat, Lapin ja Kainuun ELY-keskukset, Metsähallitus (luontopalvelut), Kemin-Sompion paliskunta, Tulppion Majat ja maanomistajat sekä Säteilyturvakeskus, Geologian Tutkimuskeskus, Rajavartiolaitos (rajavartiolaki, rajajärjestyssopimus, rajavesistösopimus), Yhteinen suomalais-venäläinen rajavesistöjen käyttökomissio, Museovirasto, Liikennevirasto (rautatiet ja maantie), Lapin liitto, Paliskuntain yhdistys, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä Yli-Kemin kalastusalue. Lausunto voidaan pyytää tarvittaessa muussa lainsäädännössä mainituilta tahoilta.

Viranomaisen järjestämä neuvottelu

Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Poronhoitolaki (848/1990) 53 §

Lupaviranomaisen tulee erityisellä poronhoitoalueella selvittää yhteistyössä alueella toimivien paliskuntien kanssa luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat haitat poronhoidolle. Kaivoslaki (621/2011) 38 §

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto järjestää kuulemisprosessin yhteydessä neuvottelun, johon kutsutaan Kemin-Sompion paliskunta, Yli-Kemin kalastusalue, Metsähallitus, Savukosken kunta ja Yara Suomi Oy.

Muistutuksien ja mielipiteiden esittäminen

Ennen asian ratkaisemista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on varannut mahdollisuuden esittää mielipiteitä kaivospiirihakemuksesta. Mielipidettä on pyydetty niiltä, joiden oikeutta tai velvollisuutta asia koskee, sekä muilta, joiden elinympäristöön, työntekoon ja muihin oloihin asialla voi olla huomattava vaikutus. Kaivoslaki (621/2011) 39 §

Vakuuden asettamisesta koskeva kuuleminen

Vakuuden asettaminen kaivoslain (621/2011) 181 §:n siirtymäsäännöksiin mukaisesti.

Kaivoslain (621/2011) 108-111 §:ien mukaan kaivosviranomaisen on viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle.

Vakuus asetetaan kaivostoiminnan lopettamis- ja jälkitoimenpiteiden suorittamista varten. Kaivoslain mukainen vakuus liittyy yleisesti maisemoinnin ja kunnostamisen turvaamiseen sekä kaivosturvallisuuden varmistamiseen. Tässä ei siis ole kyse ympäristönsuojelulain mukaisesta vakuudesta, joka koskee kaivoksen jätealueiden hoitoa.

Kaivosviranomaisen antaa hakijalle mahdollisuuden esittää oman käsityksensä vakuuden lajista ja suuruudesta perusteluineen tämän kuulemisen yhteydessä.

Vakuuden suuruuden arvioimisen kannalta olennaiset säännökset ovat kaivoslain (621/2011) 143, 144 ja 150 §:t.

Kaivosviranomaisen tulee määräämään hankkeelle vakuuden suuruuden erikseen kaivospiirimääräyksen lisäksi annettavalla päätöksellä.

Annettavat määräykset kaivoslain (621/2011) 181 §:n siirtymäsäännöksiin mukaisesti

Kaivosviranomaisen on myös viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset noudattaen vastaavasti, mitä tämän lain 52 §:n 3 momentissa ja 125 §:ssä säädetään, sekä asetettava määräysten tarkistusväli

noudattaen, mitä tarkistusvälin asettamisesta tämän lain 62 §:n 2 momentissa ja 127 §:n 2 momentissa säädetään. Jollei määräys ole välttämätön kaivosturvallisuuden tai tärkeän yleisen edun kannalta, se ei saa sanottavasti vähentää kaivoshankkeesta saatavaa hyötyä. Määräyksen antamista koskevan päätöksen valmisteluun sovelletaan, mitä tämän lain 37–40 ja 42 §:ssä säädetään kaivoslu-pahakemuksen käsittelystä. Päätökseen sovelletaan, mitä tämän lain 56 §:n 1 momentissa säädetään lupapäätöksen sisällöstä, 57 §:ssä lupapäätöksen antami-sesta ja 58 §:ssä lupapäätöksestä tiedottamisesta.

Kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräyksien kuuleminen

Kaivosluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset:

- 1) kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttämiseksi tai rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistamiseksi;*
- 2) toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että kaivostoiminnassa ei harjoiteta ilmeistä kaivosmineraalien tuhlausta taikka kaivoksen mahdollista tulevaa käyttöä ja louhimistyötä ei vaaranneta tai vaikeuteta;*
- 3) esiintymän hyödyntämisen laajuutta ja tuloksia koskevasta selvitys velvollisuudesta;*
- 4) poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi erityisellä poronhoitoalueella;*
- 5) sen varmistamiseksi, ettei luvassa tarkoitettulla toiminnalla vaaranneta saamelaisten asemaa alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella ja kolttien kolttalain mukaisia oikeuksia koltta-alueella;*
- 6) kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvästä vakuudesta 10 luvun mukaisesti sekä muista lopettamiseen liittyvistä ja lopettamisen jälkeisistä velvollisuuksista;*
- 7) lupamääräysten tarkistamiseen liittyvien selvitysten toimittamiseen asetettavasta määräajasta;*
- 8) muista kaivosluvan nojalla tapahtuvaa toimintaa koskevista seikoista sen varmistamiseksi, ettei toiminnasta aiheudu tässä laissa kiellettyä seurausta;*
- 9) muista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja luvan edellytysten toteuttamiseen liittyvistä seikoista.*

Kaivoslaki (621/2011) 52 §

Kaivosviranomainen antaa lausunnonantajille ja mielipiteiden esittäjille mahdollisuuden esittää omat näkemykset yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi.

Kaivosviranomainen tulee antamaan määräykset yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi kaivospiirimääräyksen lisäksi erikseen annettavalla päätöksellä.

Jatkotoimet kaivoslain mukaan

Kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on antanut kaivospiirin muuttamista koskevan päätöksen (kaivospiirimääräys), käynnistää alueen maanmittaustoimisto kaivospiiritoimituksen.

Toimitus voidaan aloittaa, vaikka Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös ei tule lainvoimaiseksi muutoksenhaun vuoksi. Kaivospiiritoimitusta ei kuitenkaan saa päättää ennen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

Kaivospiiritoimituksessa määrätään itse kaivospiirin alue sekä apualueet. Kaivospiiri jakautuu käyttöalueeseen (varsinaisen kaivostyön maanpäällinen alue) ja muuhun kaivospiiriin. Apualue on kaivospiirin ulkopuolelta teitä, kuljetuslaitteita, johtoja, jätteitä yms. tarvetta varten määritettävä alue.

Kaivoslain (503/1965) 36 §:n ja 37 §:n mukaan kaivospiirin haltijan on suoritettava käyttöalueen ja apualueen käyttöoikeudesta sekä kiinteistölle aiheutuvasta haitasta ja vahingosta korvausta, jota määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin lunastuslain säännöksiä.

Lisätietoja maanomistajille

Tämän päätöksen mukaisessa kaivospiiritoimituksessa muodostetaan hakijalle käyttöoikeus kaivospiirin kiinteistöihin. Kiinteistön omistusoikeus ei siirry hakijalle, ellei siitä erikseen sovita vapaaehtoisella kiinteistökaupalla.

Maanomistajien ja asianosaisten on mahdollista neuvotella hakijan kanssa korvauksista ja muista seikoista myös kaivospiiritoimituksen aikana. Kaivospiiritoimituksen toimitusmiehet antavat tältä osin tarkempia ohjeita tai määräaikoja.

Jos muuta ei sovita, kaivospiiritoimituksessa toimitusmiehet määräävät kiinteistökohtaiset korvaukset sekä korvaukset mahdollisista vahingoista ja haitasta.

Kaivospiiritoimituksessa määrättyjen korvausten lisäksi kaivosoikeuden haltijan on kaivoslain (503/1965) 44 §:n mukaan suoritettava maanomistajalle vuotuinen kaivospiirimaksu, jonka suuruus kaivoslain (621/2011) mukaan tällä hetkellä on 50 €/ha.

Kaivospiiritoimituksessa määrättyjen korvausten lisäksi kaivosoikeuden haltijan on suoritettava maanomistajalle vuotuinen louhimismaksu korvauksena hyväksi käyttämistään kaivoskivennäisistä. Jos maksun suuruudesta ei sovita, voi kumpikin osapuoli hakea maksun tarkistamista Tukesista.

Maanomistaja on oikeutettu sivutuotekorvaukseen muuhun kuin kaivostoimintaan käytetyistä kaivostoiminnan sivutuotteista saadusta hyödystä. Kaivoslaki (621/2011) 101 §

LIITTEET

Liite 1: Yhteenveto

Liite 2: Kaivospiirialueen kartta
Kaivospiirialueen käyttösuunnitelmakartta
Käyttösuunnitelmakartan detaljikartta